

Belediye meclislerinde etkinlik meselesi: Isparta örneği

The problem of efficiency in the municipal councils: The case of Isparta

Nilüfer Negiz¹ Niran Cansever² Seda Efe³

Gönderilme tarihi: 24 / 05 / 2018

Kabul tarihi: 08 / 10 / 2018

Öz

Günümüzde, yerel kamusal hizmet sunumunda en önemli aktör olarak belediyeler karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 2000'li yıllar sonrasında hizmette etkinlik ve etkililiği sağlamak için pek çok düzenleme yapıldığı görülmüştür. Ancak yerel hizmette etkinlik konusunda beklenen dönüşümün gerçekleşebilmesi, yerel aktörlerde böyle bir bilincin ve isteğin ortaya çıkmasıyla mümkün olabilecektir. Bu çalışma, yerel halk tarafından seçilen ve en önemli yerel aktörlerden biri olan belediye meclisi üyelerinin, bu konular hakkındaki alguları ve nitelikleri üzerine odaklanmaktadır. Bu noktada çalışmanın örneklemini Isparta Belediye Meclisi ve Isparta'nın ilçesi olan Yalvaç Belediye Meclisidir. Bu doğrultuda bu belediye meclislerinin hizmet etkinliğine bakışı, "nitelik sorunsalı" kapsamında ampirik olarak incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: Belediye Meclisi, Hizmet Etkinliği, Isparta

Abstract

Today, municipal councils are emerging as the most important actors in local public service delivery. Especially after the years of 2000, it is observed that many regulations have been made to ensure the service effectiveness. However, It is possible that such a transformation (the service efficiency and effectiveness) can be experienced only if such awareness and desire arises in local actors. So, this study focus on perceptions and qualities of municipal council members, which are one of the most important local actors selected by local people, about this subject. The sample of the study is the Municipal Assembly of Isparta and Yalvac Municipal Council which is the county of Isparta. In this respect, the view of these municipal councils on service effectiveness examined empirically within the scope of "quality problematic".

Keywords: Municipal Assembly, Service Efficiency, The City of Isparta

1. Giriş

Kamu hizmetlerinin temel amacı, vatandaşların yaşam biçimini çağdaş değerlere uygun biçimde iyileştirmek, refah düzeyini arttırmaktır. İyi bir yönetim, yönetim uygulamalarında şeffaflığı sağlayan, halkın hizmetlerden memnuniyet duymasını gerçekleştiren ve katılımcı bir yönetim kültürünü yerleştiren yönetimdir. Bir yönetimin, yönetimde etkinlik sağlamaksızın bu değerlere sahip çıkması, iyi bir yönetim için yeterli olmayacaktır. Bir mahalli idare birimi olan belediyeler de yerel kamusal hizmet sunumunda en önemli aktör konumundadır. Bu önemi, belediye sınırları içinde yaşayan halk toplamının, ülke genelinde toplam nüfusun önemli bir yüzdesini oluşturmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda, sanayileşme, şehirleşme ve kırsal alanlardan göç gibi

¹ Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Isparta/TÜRKİYE, nilufermegiz@sdu.edu.tr

² Arş.Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Isparta/TÜRKİYE, niranozalp@sdu.edu.tr

³ Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Isparta/TÜRKİYE, sedabtmn@gmail.com

nedenlerle artan nüfus ve gelişen şehirleşme sürecinin etkileriyle, belediye yönetimlerinden hizmet talep eden kesimlerin giderek genişlemesi sonucunda önemleri de giderek artmıştır. Bu gelişmeler, hizmet talep eden sayısını arttırdığı gibi taleplerde çeşitliliğe de yol açmıştır. Bu durum belediyeleri giderek ön plana çıkartmış ve önemli sorumluluklar yüklenmelerine neden olmuştur. Türkiye gündeminde de konunun önemi 2005 yılında başlayan ve hala devam etmekte olan reform sürecinin en önemli paydaşı olması ile ortadadır. Yerel yönetimlerin özelde de belediyelerin ülkemiz gündemindeki önemi ve reform süreci ile yapılandırılması meselesinde “hizmet etkinliği”, “etkin hizmet sunmak”, anlayışları bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, belediyelerin önemi, nitelikleri, yerel aktör olarak etkililikleri ve etkileşimleri tartışmaya açılmıştır. Bu kapsamda Isparta belediyesi ve örnek olarak seçilen Yalvaç ilçe belediyesi meclisi üzerinde, hizmet etkinliği sağlanması konusunda “nitelik sorunsalı” ampirik olarak ele alınmıştır.

2. Etkinlik ve hizmet etkinliği

Etkinlik bir kabiliyeti, bir tutumu, olumlu sonuç almayı hedefleyen bilinçli bir davranışı yani, akla dayalı tüm insani davranış ve çabaları ifade etmektedir (Günay, 1995: 19). Yani, yapılan her işte verimli sonuç elde etmeye yarayan yöntemlerin tamamı etkinliği ifade etmektedir. Kavramın “verimlilik” kavramı ile benzer biçimde algılandığı, sözlü dilde kullanıldığı görülmektedir. Ancak verimlilik, etkinlik ve etkililik birbirine yakın ama içerik olarak farklılaşan kavramlardır.

Girdi (sermaye, hammadde vb)/çıktı (mal, mamül, hizmet) olarak formülize edilen verimlilik en temel şekliyle, “minimum maliyetle maksimum çıktıyı elde etmek yani, belirli bir amacın en düşük maliyetle gerçekleştirilmesi” (Küçük, 1973: 7; Alpugan, 1995: 14) olarak tanımlanabilir. Bu tanım itibariyle verimlilik, yapılan bir faaliyetin girdi ve çıktılarının sayısal olarak ölçülebildiği durumlarda ifade edilen bir kavram olarak anlaşılmaktadır.

Etkinliğin kullanıldığı alanlar itibariyle literatürde yapılan çeşitli tanımları ise aşağıdaki gibidir (Aktan & Özkıvrak, 1999: 12).

Teknik etkinlik, mevcut üretim faktörleri ile ne kadar çıktı elde edildiğidir. Teknik etkinlik temel alındığında, üretimde maksimum çıktıyı minimum maliyetle sağlayan birim teknik açıdan etkin olacaktır.

Kaynak kullanımında etkinlik, üretimde kullanılan kaynakların ne kadar israf edilmeden kullanıldığını ifade eder.

Kaynak dağıtımında etkinlik, üretim faktörlerinin hizmeti sunacak birimlere ne ölçüde eşit dağıtıldığını ifade eder.

Hizmet etkinliği, hizmetin miktarını değil kalitesini ifade eder.

Maliyet etkinliği, toplam maliyetlerin toplam üretim miktarına bölünmesi ile elde edilen ölçü maliyetlerin minimize edilme ölçüsünü gösterir. Yani maliyetlerin minimize edildiği ölçü maliyet etkinliğini ifade eder.

Teknolojik etkinliği, teknolojik yeniliklerin takip edilerek bu teknolojileri kullanmak yoluyla maliyetlerin minimize edilmesini ifade eder.

Yerel yönetimler açısından etkinlik, belirlenen amaçlara uygun ve yeterli şekilde, daha az kaynak ve emek harcayarak hizmetlerin yerine getirilmesini ifade etmektedir (Çevikbaş, 1995: 77; Şahin, 1999: 25). Burada da göze çarpan nokta, yerel halkın talepleri doğrultusunda sunulan

hizmetlerin, hedef kitleye ulaşması ve ihtiyaçların karşılanmasıdır. Yani hizmetin yarattığı sonuçlar ve etkileri, etkinliğin özünü oluşturmaktadır. Etkinlik için bu odak noktasından bakıldığında, kavramın toplumsal, zaman ve yönetim boyutu ortaya çıkmaktadır. Toplumsal boyutu, yürütülen hizmetlerin yerel halkın ihtiyaç ve taleplerine cevap verebilmesini, zaman boyutu, hizmetlerin öngörülen zaman dilimleri içinde sunulmasını ve yönetim boyutu da, hedef kitlenin hizmetten tatmin alabileceği düzeyde kalitenin sağlanabilmesini ifade eder. Kamu hizmetlerinde girdi ve çıktılarının parasal olarak değerlendirilmesi özel sektöre göre oldukça zordur. Özel sektörde verimlilik, parasal açıdan kar olarak nitelendirilirken, kamu hizmetleri için kar olgusunun olmayışı bu ölçümü zorlaştırmaktadır (Klavuz, 2000: 149-150).

Bu açıdan kamusal hizmetlerin değerlendirilmesinde verimlilik kavramını içine alan örgütsel etkililik kavramı, örgütün başarı derecesini ölçmede önemsenen bir diğer kavram olarak ortaya çıkmıştır. Etkililik için literatürde yapılmış tanımların bir kısmı şöyledir (Ceritli, 2002: 141; Baransel, 1993: 39-40). Schein'a göre örgütsel etkililik, "herhangi bir sistemin yerine getirdiği özel fonksiyona bakılmaksızın yaşama, çevreye uyum, kendini devam ettirme ve büyüme kabiliyet ve kapasitesidir"; Mott'a göre, "bir örgütün üretim çevreye uyumu gerçekleştirmek üzere güç merkezini harekete geçirme yeteneğidir"; Chris Argyris'e göre, "amaçların başarılmasında, problem çözümü maharetinde ve beşeri enerji kullanımında denge ya da optimalliktir." Son olarak örgütsel etkililik amaç noktasından tanımlandığında ise (Klavuz, 2000: 152), "örgütün amaçlarını gerçekleştirme derecesi, örgütün çıktılarının mümkün olan en yüksek seviyeye çıkarılması" şeklindedir. Bu tanımlardan yola çıkılarak etkili hizmetten kast edilenin, sunulan hizmetten duyulan memnuniyet olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Örneğin, tüketicilerin gıda arzı konusunda güvenliğe ve sürekliliğe maliyetten daha çok önem vermesi, ya da kamu okullarının tercihinde maliyetlerden çok düşük kaliteleriyle ilgilenmeleri gibi. Bu kavramların kullanımı yahut önemi açısından düşündüğümüzde etkinlik ve verimlilik, özel sektörde daha çok ve daha eski tarihlerden bu yana önemsenmektedir. Bunun temel gerekçesi ise, işletmelerin kar amacına odaklanmış olmalarıdır. Buna ek olarak, özel sektör kuruluşları ile kamu sektörü kuruluşlarının hitap ettikleri çevreler açısından da bakıldığında, kamu organizasyonlarının ve hizmetlerinin çok sayıda ve birbirinden çok farklı kişilerin etkisi altında olması, hizmet sunumu sürecinde verimlilik ve buna bağlı parametrik değerlerin sağlanmasında güçlük çektikleri daha doğrusu daha fazla çaba sarf etmek zorunda kaldıkları da ayrı bir gerçektir.

Sonuç olarak, verimlilik en fazla çıktıyı sağlamaya yönelik iken etkinlik, niceliğin yanında hizmetin/ mamulün niteliği, talepleri ne ölçüde karşıladığı ve tatmin ettiğine yöneliktir. Bu yönüyle verimlilikten üstün, onu kapsayan bir yönü vardır.

3. Belediyelerde hizmet etkinliği

Türkiye'nin idari yapılanmasının şekli 1982 Anayasası md.123'de merkezi yönetim ve yerinden yönetim olarak belirlenmiştir. Ülkemiz yönetim sistemi her ne kadar merkez ve yerel biçiminde şekillenmiş olsa da; kamu yönetimi anlayışı, merkezîyetçiliği esas almıştır. Zaman içerisindeki uygulamalar ile bu esas ılımlaştırılarak yerel yönetim birimleri öne çıkarılmış ve özellikle 2000 sonrası düzenlemeler ile yerel yönetim birimleri -özellikle belediye yönetimleri- önemli değişimler geçirmiştir. Mahalli idareler, il özel idareleri, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, esasları ve karar organları kanunda da belirtildiği gibi seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Yine anayasanın 127. maddesinde düzenlendiği üzere, kuruluşu, görevleri ve yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Bir mahalli idare birimi olan belediyeler, günümüz idari yapılanmasında

önemli yapıtaşlarından birisidir. Bu önemi, belediye sınırları içinde yaşayan halk toplamının, ülke genelinde toplam nüfusun önemli bir yüzdesini oluşturmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda, sanayileşme, şehirleşme ve kırsal alanlardan göç gibi nedenlerle artan nüfus ve gelişen şehirleşme sürecinin etkileriyle, belediye yönetimlerinden hizmet talep eden kesimlerin giderek genişlemesiyle, önemleri de giderek artmıştır. Bu gelişmeler, hizmet talep eden sayısını arttırdığı gibi taleplerde çeşitliliğe de yol açmıştır. Bu durum belediyeleri giderek ön plana çıkartmış ve önemli sorumluluklar yüklenmelerine yol açmıştır.

2000’li yıllarda başlayan ve 2018 yılına geldiğimiz bugünlerde de devam eden, Türk yönetim yapısı köklü bir değişim süreci içerisinde. Büyükşehir ve diğer belediye yönetimlerini düzenleyen 5216 ve 5393 sayılı kanunlar yürürlüğe girmiş, yerel yönetim sisteminde özellikle büyüyen kentlerin yönetimine dair düzenlemeler 2012 yılında 6360 sayılı kanun ile mevcut biçimini almıştır. 2014 mahalli seçimlerinin ardından tüm maddeleri ile hayata geçirilen kanun, toplumda “*bütünşehir yasası*” olarak zihinlere yerleşmiştir. Bu tarihten sonra Türk idare teşkilatında yerinden yönetim bölümü, otuz büyükşehirde ve diğer elli bir ilde farklı şekillenmiştir. Büyükşehir statüsü alan otuz metropoliten kentte büyükşehir idaresi ve ilçe belediye yönetimleri kentsel hizmetleri üstlenirken; diğer kentlerde klasik yerinden yönetim birimleri varlıklarını sürdürmektedir. Metropolitenleşme sürecinde ifade edilen gerekçelere bakıldığında; etkinlik, verimlilik ve etkililik vurgusu görülür. Sayıca fazla ve ölçek olarak küçük idarelerin hizmet sunma kapasitelerindeki sorunlar, kent ya da kentin parçası olarak tanımlanan yerlerde kentsel hizmete erişimde ve faydalanmada eşitsiz bir tablo oluşturmakta idi. Söz konusu düzenleme, bir kentin sınırları dahilinde yaşayan herkesi “kentli” sayarken, sayıca az yönetsel idare ile kentsel hizmet üretim ve sunumunun tüm il sınırına ulaştırılmasını hedeflemektedir. Tabi ki kanun ve uygulaması pek çok açıdan eleştiri almıştır. 2014-2018 dönemi içinde, hem eski hem de yeni kurulan büyükşehirler kanununun pratik hayata işletilmesi sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Yerel yönetimlerde yaklaşık on dört yıl önce başlayan düzenlemeler hala olgunlaşma çabası içinde iken; yönetim sisteminde köklü bir dönüşüme adım atmıştır. 16 Nisan 2017 tarihinde, Türk ulusunun önüne gelen 18 maddelik anayasa değişikliğine ilişkin referandumun kabulünün ardından, 24 Haziran 2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçimleri yapılmış ve Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı Başkanlık sistemine geçilerek Türk idare teşkilatının yapılanmasında topyekûn bir revizyon başlamıştır. Gerek Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri gerekse Kanun Hükmünde Kararnameler ile bu yeni sistemin yasal süreci hala düzenlenmektedir. Bu süreç incelendiğinde söz konusu tüm bu dönüşümün temelinde de –ki mevcut mevzuatlara da yansır biçimde- etkinlik ve verimlilik vurgusu öne çıkmaktadır. Merkez teşkilatında başlayan bu dönüşümün yerel idarelere, büyükşehir yönetimine ve il yönetimlerine de uzanması akla gelmesine karşın; takvimi Mart 2019 olarak bilinen mahalli seçimleri öncesinde bu yönde bir adım atılıp atılmayacağı henüz belli değildir.

Devlet teşkilatının etkinliği, yerel idarelerin etkin çalışması, hizmetlerin daha iyi sunulması, bürokrasinin azaltılması vb. gibi gerekçelerin ülkemizin son dönem reform çabalarının hepsinde mihenk taşı olduğu aşikârdır. Bu nedenle kentlerde yerel idarelerin “etkinlik” açısından ele alınmaları önemlidir. Belediyelerin, evrensel yerel yönetim niteliklerini oluşturan özerk, güçlü ve demokratik kurum olma özelliklerini tam anlamıyla taşımadıklarında, toplumun yerel yönetimlerinden beklediği;

- Etkili, verimli ve kamu yararı doğrultusunda hizmet üretimi,
- Halkın etkili olduğu, katıldığı ve yön verdiği yönetim biçimi olma,

Negiz, N., Cansever, N., Efe, S. (2018). The problem of efficiency in the municipal councils: The case of Isparta. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(4), 599-616.

nitelikler gerçekleşmemektedir (Güllüce, 2004: 132). Bu nedenle yönetim sistemi içinde yerel yönetimler kentsel alan içinde kentliye en yakın birimler olması nedeniyle, sorunların en keskin olduğu birimler olarak hep karşımızdadır. Bunun en belirgin sebepleri ilk olarak, ülkemiz yerel birimlerinin toplumda arzu edilen düzeyde etkin, kaliteli, hızlı ve aynı zamanda ekonomik hizmet üretememeleridir. Bu durum yerel yönetimler reformunun temel gerekçeleri arasında da yerini almıştır. İkincisi ise, bu ilk sebebi de doğuran ve bizimde konumuzu oluşturan yerel yönetimlerin evrensel nitelikleri olarak kabul edilen özerk, güçlü ve demokratik kurumlar olamamalarından kaynaklanmaktadır (TUSİAD, 1995: 31). Yerel yönetimlerin etkinliği tüm ülkeler açısından önem arz eden bir konudur. İçinde ülkemizin de olduğu toplam on altı ülke düzeyinde yapılan ve yerel yönetimlerin etkinliklerine tesir eden teknik ve ekonomik faktörler önem sırasına göre;

- Mali kaynaklarının yetersizliği ve bu kaynakların harcama gereksinimleriyle ters orantılı olduğu,
- Cari masrafların yüksek seviyelerde olup bunun da hizmetlerin sağlanmasına olumsuz etki yaptığı,
- Alt yapı ile ilişkili hizmetlerin maliyetlerinin yüksekliği,
- Yerel özerkliğin hala gelişiminin ilk aşamalarında olduğu ve yasal hükümlerin yetersiz olduğu,

bulguları elde edilmiştir. Bunlara ek olarak, bazı coğrafi özellikler ve sosyal (göç, nüfus, eğitim vb.) unsurlarla, siyasal faktörlerin de etkinlik üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır (İç İşleri Bakanlığı, 1995: 28).

Yerel yönetimlerde ve özelde de belediyelerde hizmet etkinliği sağlanması meselesinde bir dizi kriter ya da sorun karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; yasal mevzuat, yönetimler arası koordinasyon sorunu, görev ve hizmet paylaşımı, hizmet alanının optimalite sorunu, idari vesayet ve özerklik, yerel demokrasi ve halk katılımı, yerel birimlerde kurumsal ve mali yapı ve son olarak atanmış ve seçilmiş personelin niteliği olarak sıralanabilir.

Çalışma, belediyelerin karar organı olan meclis üyelerinin niteliği ve hizmet içi eğitim konusundaki tutumları üzerine yoğunlaşmaktadır. Belediyelerde hizmet içi eğitim konusu daha ziyade seçilenler üzerinden değil; atanmış idari personel üzerinden çalışılmaktadır.¹ Belediye personelinin eğitim ihtiyacı, düzenli bir eğitim sistemi ve personelin mevcut durumları (niteliği) gibi konular çeşitli çalışmalarda ele alınarak, verimlilik-etkinlik sağlanmasında, insan kaynağı-örgüt arasındaki ilişki yerel yönetim birimleri üzerinden tartışılmıştır/maktadır.

¹ Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad-Adenauer Vakfı tarafından 1994 tarihinde yapılan “Belediye Başkanları ve Belediye Çalışanları Eğitim Düzeyleri” araştırması, belediyelerde hizmet içi eğitim konulu ilk araştırmadır. TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi’nin 1998 yılında başlatmış olduğu “Yerel Yönetimler Güçlendirme Araştırması Projesi” kapsamında yer alan “*Belediye Personel Sistemi*” araştırmasıdır. GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından, bölgenin yerel yönetim kadrolarının teknik bilgi, deneyim ve sosyal alanlarda desteklenmesine yönelik olarak ihtiyaç duyulan öncelikli eğitim alanlarının tespit edilmesi için, 2003 tarihinde, 9 il ve toplam 196 belediyeyi kapsayan “yerel yönetimler ihtiyaç analizi” araştırması da oldukça önemlidir. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı’nın (TEPAV) yaptığı, “Yerel Yönetimlerde Hizmet İçi Eğitim” adlı araştırma da dördüncü büyük araştırma olarak kabul edilir. Kurumsal araştırmalara ek olarak akademik alanda da çeşitli yayınlara konu olan araştırmalar da mevcuttur. A. Mutlu tarafından 2003 yılında yapılan araştırmada belediyelerin hizmet içi eğitim ihtiyacına bakışları konu edilmiştir. N. Negiz tarafından 2007 yılında yapılan “*Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinde Hizmet Etkinliği ve Eğitim İlişkisi*” konulu Alan araştırmasında da belediyelerde yaşanan hizmet içi eğitim sorunu tartışılmaktadır. Yine 2007 yılında F.N. Genç tarafından yerel yönetimlerde personelin eğitim ihtiyacı Aydın belediyesi örneği üzerinde araştırılmıştır.

Ancak seçilmişler olarak tanımladığımız “meclis üyeleri” ve “belediye başkanı” örneği üzerinden çalışmalara rastlanmamaktadır. Elbette ki seçilmiş olma, seçenin iradesinin yansımaları olarak düşünüldüğünde, yasal sınırlarda belirlenen kriterlerin dışında başka nitelikler kriter olarak görülmemektedir. Yasal olarak meclis üyeleri için hizmet içi eğitim ya da seçiminin ardından göreve gelirken aranan bir eğitim süreci yoktur.

Bu çalışmada belediyelerde etkinlik konusu, seçilen-karar vericilerin genel profili üzerinden ele alınarak, bir yandan meclisin oluşumu ve çalışma düzeni diğer yandan da seçilenlerin hizmet içi eğitimine yönelik tutumları (görüş ve yaklaşımları) üzerinden tartışmaya açılmıştır. Böylece öngörü geliştirmek ve olası gelecek düzenlemelerinde yol gösterici bir değer katmak amaçlanmıştır.

4. Hizmet etkinliğinin sağlanmasında nitelik sorunsalı: Belediye Meclisleri üzerinden bir inceleme (Isparta-Yalvaç)

4.1. Araştırma alanı hakkında

Isparta, Türkiye'nin güneybatısında Göller yöresi olarak adlandırılan bölgede yer almaktadır. Hamitoğulları Beyliğinin kurulduğu Isparta XIV. Yüzyılda Osmanlı Devleti topraklarına katılmıştır. Cumhuriyet dönemiyle birlikte Isparta vilayeti olmuştur. İl, nüfus bakımından orta ölçekli bir büyüklüğe sahiptir. Nüfusun yarısından fazlası (%53,9'u) il merkezinde yaşamaktadır. Sanayi sektörünün fazlaca gelişmiş olmadığı Isparta'da hizmetler sektörünün en büyük paya sahip olduğu görülmektedir (isparta.gov.tr, 2016). Isparta, Osmanlı döneminde pek çok devlet ve siyaset adamı çıkarmış, bunların beşi sadrazam rütbesine yükselmiştir. Cumhuriyet döneminde Süleyman Demirel, uzun yıllar bürokraside ve siyasette başlıca mevkilerde bulunmuştur. Öyle ki, Isparta ve Demirel adları birbirini çağrıştırır hale gelmiştir (Köklü, Cansever, Kiriş, 2017: 59).

Isparta'da, il merkezinin nüfus olarak büyüklüğü (251.531) ve 12 ilçenin çoğunluğunun ise nüfus olarak küçük olması (neredeyse 12 ilçenin sekizinin 15.000'den küçük olması), il merkezinin siyasal belirleyiciliğini ve ağırlığını arttırmaktadır. İl merkezinin nüfusunun diğer ilçelerin toplam nüfusundan büyük olduğu görülmektedir. Yine de, Yalvaç, Eğirdir ve Şarkikaraağaç ise birkaç on binlik seçmen büyüklüğüyle Isparta'nın büyük ve eski ilçeleridir.

Isparta'daki siyasal eğilimler 2002 yılından itibaren Türkiye geneli ile benzer bir şekilde, Isparta'da da AK Parti'nin üstünlük sağladığı görülmektedir (İl genel meclisi sonuçlarına göre ise, AK Parti birinci parti durumundadır). Yerel seçimlerde ise durumun farklılaştığı görülür. 2014 yerel seçimlerinde ildeki en büyük belediye olan Isparta Belediyesi ve en büyük ilçe olan Yalvaç Belediye Başkanlığı seçim sonucunun kentteki hakim siyasal eğilimden farklı bir çizgide gerçekleştiği görülür. CHP ve DP'nin de birer ilçe belediye başkanlığı kazandığı Isparta'da, bu durum bir yandan kentsel oylarla kırsal oyların ayrıştığını, diğer yandan da yerel seçimlerde aday etkinliğinin ve yerel topluluğun kendine has özelliklerinin belirginlik kazandığını göstermektedir (Köklü, Cansever, Kiriş, 2017: 59).

4.2. Çalışmanın amacı, evreni ve yöntemi

Bu çalışma; yerel yönetim reform sürecinde sıkça konu edilen “hizmet etkinliği”, “etkin ve etkili hizmet sunmak”, anlayışlarını belediye meclis üyeleri üzerinden sorgulamaya odaklanmıştır. Bu sorgulama belediye meclis üyelerinin niteliği ve bakış açıları üzerinden yapılmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, yerelde hizmet etkinliğinde belediyelerin önemi, nitelikleri, yerel aktör olarak meclis üyelerinin etkililikleri ve etkileşimleri tartışmaya açılmıştır. Bu kapsamda da Isparta

Negiz, N., Cansever, N., Efe, S. (2018). The problem of efficiency in the municipal councils: The case of Isparta. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(4), 599-616.

Belediye Meclisi ve örnek olarak seçilen ilçe belediyelerinden Yalvaç Belediye Meclisinin, hizmet etkinliği sağlanması konusunda “nitelik sorunsalı” karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Çalışmanın evreni, Isparta belediye meclis üyeleri ile Isparta'nın Yalvaç ilçe belediye meclis üyelerinden oluşmaktadır. Çalışmada bu iki belediyenin seçilme sebebi, yukarıda da verildiği üzere, 2014 Isparta ve Yalvaç Belediye seçim sonuçlarının kentteki genel siyasal eğilimden farklılık göstermesi ve bu farklılığın karar verici mekanizma olan meclise yansımadır. Bu yönüyle doğal bir laboratuvar niteliği olarak düşünülmektedir.

Isparta da 31 Belediye Meclis Üyesinden 23 üye çalışmaya dahil olmuş 9 üye çalışmaya katılmamıştır. Yalvaç'ın 15 Belediye Meclis Üyesinden 4'ü idari sebeplerle görevlerinde olmadıkları için çalışmaya dahil edilmemiştir, kalan 11 üyenin 9'u ise çalışmaya dahil olmuştur. Söz konusu iki belediye meclis üyeleri üzerinden yapılan karşılaştırma, nitel ve nicel olmak üzere karma yöntem ile analiz edilmiştir.

Çalışma, Şubat-Nisan 2018 tarihleri arasında, ilgili birimlerde öncesinde ön görüşmeler yapılarak ve gönüllük çerçevesinde tamamlanmıştır. Çalışmaya katılanlara yöneltilen sorular; demografik, yerel siyasete yönelik, personelin eğitimine ve seçilmişlerin hizmet etkinliğini etkileyen faktörlere ilişkin olarak gruplandırılmıştır. Bunlardan, açık uçlu sorular ile yüz yüze yapılan görüşmeler için söylem analizi kullanılmıştır. 5'li Likert Ölçeğine göre oluşturulan diğer anket soruları ise, SPSS aracılığıyla analiz edilmiştir.

4.3. Çalışmanın bulguları

4.3.1. Demografik bulgular

Belediye Başkanının Milliyetçi Hareket Partisinden seçildiği 31 üyeli Isparta Belediye Meclisi; 14'ü AK Parti, 17'si ise MHP'li üyelere oluşmaktadır. Bu görünümde, Isparta Belediye meclisi iki siyasi parti arasında dengeli dağılmıştır. Ayrıca Isparta belediyesi üyelerinden çalışmaya katılım durumuna göre de partiler arasında denge sağlanabilmiştir. Isparta Belediye meclisinden çalışmaya katılan toplam 23 üyenin 12'si Adalet ve Kalkınma Partisi, 11'i Milliyetçi Hareket Partisi üyesidir.

Belediye başkanının Milliyetçi Hareket Partisinden seçildiği 15 üyeli Yalvaç Belediye Meclisi ise; 11'i MHP, 4'ü AK Partili üyeden oluşmaktadır. Çalışmaya katılım sağlayan üyelere 4'ü AK Partiden, 5'i ise Milliyetçi Hareket Partisindedir (Tablo:1). İki siyasi partiden oluşan Yalvaç Belediye Meclisinde, çalışmaya katılan üye sayısı partiler arasında dengeli dağılım göstermiştir.

Tablo 1. Belediye meclis üyelerinin siyasi parti dağılımı

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	AKP	MHP	AKP	MHP
Üye Sayısı	12	11	4	5
Yüzde (%)	52,2	47,8	44,4	55,6
Toplam Sayı	23		9	

Çalışmaya dahil olan katılımcılar içinde 30 yaş altında bir üyeye rastlanmamıştır. Benzer durum Isparta örneğinde İl Genel Meclisi üzerine yapılan bir çalışmada da görülmüştür (Cansever & Efe, 2016). 31-40 yaş aralığında Isparta Belediye Meclisinde 4 üye, Yalvaç'ta ise hiç üye bulunmamaktadır. Üyelerin yaş görünümünün her iki belediye için orta yaş ve orta yaş üstü

olduğu görülmektedir. Isparta için önemli bir yüzde 51-60 yaş aralığına işaret ederken; Yalvaç için 41-50 yaş aralığı öne çıkmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Isparta ve Yalvaç belediye meclisi üyelerinin yaş gruplarına göre dağılımı

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
31 - 40 Yaş	4	17,4	-	-
41 - 50 Yaş	5	21,7	7	77,8
51 - 60 Yaş	11	47,8	2	22,2
65 ve üstü	3	13	-	-
Toplam	23	100	9	100

Her iki Meclisin de Türkiye'nin kadın seçilmişlerin görüntüsüne uygun bir resim çizdiği yani kadının siyasetteki yerinin beklenenin altında olduğu görülür. Isparta Belediye Meclisinde seçilmiş olan tüm kadın üyeler (4 kişi) çalışmaya katılırken, Yalvaç'ta sadece tek kadın üye çalışmaya dahil olmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Isparta ve Yalvaç belediye meclisi üyelerinin cinsiyet dağılımı

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet				
Kadın	4	17,4	1	11,1
Erkek	19	82,6	8	88,9
Toplam	23	100	9	100

Belediye meclis üyesi olabilmek için, üyelerin en az ilkokul mezunu olmak şartını taşıyor olmaları gerekmektedir.¹ Ülkenin eğitim sistemi ve eğitim oranları göz önüne alındığında kent meclislerinde ilköğretim seviyesi eğitim artık fazla görülmemektedir. Siyasal sistemde arzu edilen, karar verici makamlarda bulunan üyelerin eğitim seviyelerinin daha yüksek olmasıdır ki; bu çalışmada genel dağılım bunu yansıtmaktadır. İlkokul ve orta okul eğitimi “düşük eğitim düzeyi”, lise ve yüksek okul eğitimi “orta eğitim düzeyi”, üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyini “yüksek eğitim düzeyi” olarak kabul edildiğinde; Isparta Belediye Meclisinin %42,1 oranında eğitim düzeyi yüksek üyelerden ve %39,1 oranında da “orta düzeyde eğitilmiş” olarak kabul edilen gruba dahil olan üyelerden oluştuğu görülür. Yalvaç Belediye Meclis üyeleri ise, %33,3 “eğitim düzeyi yüksek” sayılabilecek üyelerden oluşurken %55,5 oranında “orta düzeyde eğitilmiş” üyelerden oluşmaktadır. Araştırmanın temel konusu niteliğinde olan eğitim, meclis üyeleri açısından iyi bir seviyededir (Tablo 5).

Eğitim durumunun yüksekliğini yanında Isparta Belediye Meclisi üyelerinin içerisinde oldukça çeşitli meslek gruplarından da temsilci bulunmaktadır (Tablo 6). Üyelerin arasında avukat, doktor, mühendis, mimar, öğretmen gibi diplomasız yapılamayan önemli meslek mensubu üyeler yer almaktadır. Yalvaç Belediye Meclis üyelerinde ise, esnaf ve emekli olarak tanımlanan meslek erbaplarından oluştuğu görülmektedir. Ayrıca önemli bir başka bulgu her iki mecliste işçi ya da çiftçi meslek mensubunun bulunmamasıdır. Her iki meclis için esnaf üyenin Yalvaç Belediye

¹ 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun 9. Maddesinde, “en az 6 ay o seçim çevresinde oturmuş olmak, 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 11. maddesinde belirtilen sakinçaları taşımamak şartıyla, yirmi beş yaşını dolduran her Türk vatandaşı belediye başkanlığına, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliğine seçilebilir” denmektedir.

Negiz, N., Cansever, N., Efe, S. (2018). The problem of efficiency in the municipal councils: The case of Isparta. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(4), 599-616.

Meclisinde %55,6 ve Isparta Belediye Meclisinde %21,7'lik bir ağırlıkta yer alması, kent meclislerinde bu meslek grubunun -daha önceki yıllarda ve benzer çalışmalarda vurgulandığı üzere- ağırlığını koruduğunu göstermektedir (Negiz & Kiriş & Şataf, 2007).

Tablo 5. Isparta ve Yalvaç belediye meclisi üyelerinin eğitim gruplarına göre dağılımı

İl/İlçe Belediye Meclisi Eğitim Düzeyi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
İlkokul	-	-	1	11,1
Ortaokul	2	8,7	-	-
Lise	6	26,1	4	44,4
Yüksekokul	3	13,0	1	11,1
Üniversite	9	39,1	3	33,3
Lisansüstü	3	13,0	-	-
Toplam	23	100	-	100

Tablo 6. Isparta ve Yalvaç belediye meclisi üyelerinin meslek durumu

İl/İlçe Belediye Meclisi Meslek Grubu	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Memur	-	-	-	-
İşçi	-	-	-	-
Çiftçi	-	-	-	-
Esnaf	5	21,7	5	55,6
Emekli	8	34,8	2	22,2
Avukat	1	4,3	-	-
Mühendis	1	4,3	-	-
Doktor	1	4,3	-	-
Mimar	1	4,3	-	-
Müteahhit	2	8,7	-	-
Öğretmen	2	8,7	-	-
Diğer	2	6,8	2	22,2
Toplam	23	100	9	100

Çalışmanın yürütüldüğü her iki belediye meclis üyelerinin de büyük çoğunluğu meclisteki ilk döneminde olup, ciddi oranda olmamakla birlikte mecliste ikinci döneminde olan üyeler de bulunmaktadır. Bunun yanında Isparta Belediye Meclisinde 3. Döneminde olan bir meclis üyesi bulunmaktadır. Ancak kendi içindeki oranlara bakıldığında, Yalvaç Belediye Meclisinde %33,3 oranında ilk dönem seçilmiş olan üyelerin ikinci dönem de mecliste yer bulduğu görülürken; bu oranın Isparta Belediye Meclisi için %17,4'e gerilediği görülür. Bu durumda, meclis üyeliğinde süreklilik olmadığını üyelerin %80'ninin sürekli yenilendiği söylenebilir (Tablo 7). Isparta Belediye Meclisinde, 2. döneminde olan 4 meclis üyesinden ikisi emekli, biri mimar, biri ise memur iken; 3. döneminde olan bir üye ise emeklidir. Yalvaç Belediye meclisinde 2. döneminde olan 3 meclis üyesi ise de esnaftır.

Tablo 7. Isparta ve Yalvaç belediye meclisi üyelerinin dönemleri

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
1. Dönemi	18	78,3	6	66,7
2. Dönemi	4	17,4	3	33,3
3. Dönemi	1	4,3	-	-
Toplam	23	100	9	100

4.3.2. Meclisin niteliğine dair bulgular

Bu başlık altında katılımcılara meclislerin niteliğini anlayabilmek için hem meclisin oluşumu ve çalışma düzeni, üyelerin etkinliğini hem de eğitim temelli sorular yöneltilmiştir. Soruların içeriğine göre bu bulgular aşağıda verildiği üzere iki başlık altında sunulmuştur.

Meclisin oluşumuna ve üyelerin çalışmasına dair bulgular

Isparta Belediye Meclisinde, toplam 31 üyeden sadece 4'ü kadın üyedir. Bu rakam %12,9'a tekabül etmektedir. Yalvaçta ise, şuan görevde olmayan üye dışında 11 üyenin 4'ü kadın üyedir. Bu rakam %27,27'e tekabül etmektedir.

Genç ve kadın üye sayısının yeterli olup olmadığı sorusuna verilen cevaplardan anlaşılacağı üzere, Isparta Belediye Meclis üyeleri nicel anlamda genç üyelerin yetersizliğini %78,2 ve kadın üyelerin yetersizliğini de %56,5 oranlarında desteklemişlerdir. Yalvaç Belediye Meclis üyelerinde ise, genç üyelerin yetersizliği %44,4 oranında güçlü biçimde destek bulurken; kadın üyelerin yetersizliği %55,5 oranında paylaşılan bir bulgu olmuştur (Tablo 8). Genç üye sayısının artırılması gerekliliği Isparta meclis üyeleri arasında istenilen bir durumken; 41-60 yaş aralığının hakim olduğu Yalvaç İlçe Belediye Meclis üyeleri genç üye sayısının desteklenmesi konusunda güçlü bir tutum ortaya koymamışlardır. Gençlerin siyasal sistemde daha çok katılımlarını artırma yönünde son düzenlemeler ile parlamenter seçilebilme yaş aralığının 18'e çekilmiş olması, ulusal siyasette gençleri daha çok görebilmemiz adına ciddi önem taşımaktadır. Mevcut bu yeni düzenlemenin ulusal siyasette başlatacağı etkinin yerel siyasete de yansıtacağı düşünülmektedir.

Tablo 8. Mecliste genç üye sayısı yeterli değildir

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	7	30,4	4	44,4
Katılıyorum	11	47,8	-	-
Kısmen Katılıyorum	2	8,7	3	33,3
Katılmıyorum	1	4,3	1	11,1
Kesinlikle Katılmıyorum	2	8,7	1	11,1
Toplam	23	100	9	100

Kadın üye sayısının artırılması gerekliliği düşüncesini ise, Isparta Belediye Meclis üyelerinin %56,5'i güçlü bir şekilde desteklerken, bu oran kısmen destekleyenlerle birlikte düşünüldüğünde meclisin %78,2'sine tekabül etmektedir. Yalvaç Belediye Meclisinde ise kadınların temsilinin artırılması konusu üyelerce %55,5 olarak desteklenmektedir (Tablo 9). Meclislerdeki kadın sayısı

Negiz, N., Cansever, N., Efe, S. (2018). The problem of efficiency in the municipal councils: The case of Isparta. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(4), 599-616.

gerçeği ülkemiz kadın siyasetçi oranları ile benzer görünümde olup, kadın aday gösterilmesi konusu siyasal partiler için hala ve ısrarla önemsenmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 9. Mecliste kadın üye sayısı yeterli değildir

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	5	21,7	3	33,3
Katılıyorum	8	34,8	2	22,2
Kısmen Katılıyorum	5	21,7	-	-
Katılmıyorum	4	17,4	3	33,3
Kesinlikle Katılmıyorum	1	4,3	1	11,1
Toplam	23	100	9	100

Isparta Belediye Meclis üyeleri, kısmen katılanları da dahil ettiğimizde %82,5 oranında Mecliste alınan kararların adaletli olduğunu düşünmektedirler. Üyelerin %69,5'inin ise bu konudaki görüşünün güçlü olduğu söylenebilir (Tablo 10). Meclisin adaletli karar almadığını ifade edenlerin oranı ise, %17,3'tür. Aynı şekilde; Yalvaç Belediye Meclis üyeleri, kısmen katılanları da dahil ettiğimizde %77,7 oranında Mecliste adaletli karar alındığını düşünmektedir. Ancak bu oran içinde %55,5'nin bu düşüncesi güçlü destekledikleri görülmektedir.

Kararların adaletli olmadığına yönelik tutum konusunda meclisin siyasal parti açısından dağılımı etkili olabilir. Her iki meclis de ağırlık MHP'de olmakla birlikte, MHP'li ve AK Parti'li üyelere oluşmaktadır. Meclislerin karar almada çoğunluk esasını düşündüğümüzde, sandalyesi olan partinin bu noktada avantajlı olacağı da açıktır. Bu noktada, alınan kararlarda kendini taraf görmeyen üyelerin, kararların adaletli olup olmadığını sorguladığını söyleyebiliriz.

Tablo 10. Mecliste alınan kararlar adaletlidir

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	7	30,4	2	22,2
Katılıyorum	9	39,1	3	33,3
Kısmen Katılıyorum	3	13,0	2	22,2
Katılmıyorum	3	13,0	1	11,1
Kesinlikle Katılmıyorum	1	4,3	1	11,1
Toplam	23	100	9	100

Her iki Mecliste üyelerin toplantılara düzenli katıldığı anlaşılmaktadır (Tablo 11). İlgili yasa meclis üyelerinden toplantılara düzenli katılım aramakla birlikte; yıl içinde toplantıların yarısından fazlasına katılmayan üyenin, meclisin vereceği karar ile meclis üyesinin üyeliğinin düşürülmesini öngörmektedir. Bu durum üyelerin toplantılara düzenli katılımı sağlayan önemli bir mekanizmadır. Katılımcı üyeler arasında toplantılara düzenli katılım sağlamadığını ifade eden bir üye, Isparta meclisinde karşımıza çıkmaktadır. Bu da yıl içinde düzenlenen (1 ay tatil dışında) 11 aylık mutlak toplantılardan bir kaç tanesine katılmaması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 11. Toplantılara düzenli katılım

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	20	87,0	6	66,6
Katılıyorum	2	8,7	3	33,3
Kısmen Katılıyorum	-	-	-	-
Katılmıyorum	1	4,3	-	-
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-	-	-
Toplam	23	100	9	100

Meclis üyelerine karar alma sürecinde fikirlerini beyan edip etmedikleri sorulmuştur. Fikirlerini beyan ettiklerine dair cevaplar için “Kesinlikle Katılıyorum, katılıyorum ve kısmen katılıyorum” seçeneklerini “evet beyan ederim” biçiminde yorumlanacak olursa, Isparta Belediye Meclis üyelerinde oran %95,7’dir. Bunun dışında %8,7’lik bir grup kısmen ve üyelerin %47,8’i de fikirlerini kesinlikle beyan etmediğini belirtmiştir. Yalvaç Belediye Meclis üyelerinin tamamı görüşlerini beyan ettiklerini belirtirken, bunlardan sadece %11,1’i bu konuya kısmen katılmaktadırlar (Tablo 12). Meclis toplantılarında farklı görüşleri savunan tarafların bu görüşlerini beyan ediyor olması doğru karar alma süreci için önem arz eder. Isparta meclisinde bunun aksinin %47,8 oranında karşımıza çıkması, üzerinde durulması gereken bir konudur. Sayıca üstünlüğün bir siyasal partide olması gerçeğinden hareketle, ortak bir mutabakatın var olduğu düşünülebileceği gibi, katılım mekanizmasının içine katılımcı anlayıştan uzak kalma olarak da yorumlanabilir.

Tablo 12. Fikrimi beyan ederim

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	11	47,8	3	33,3
Katılıyorum	9	39,1	5	55,6
Kısmen Katılıyorum	2	8,7	1	11,1
Katılmıyorum	-	-	-	-
Kesinlikle Katılmıyorum	1	4,3	-	-
Toplam	23	100	9	100

Fikirlerini beyan edip etmedikleri sorusunun ardından üyelere “parti grubundan bağımsız hareket edip etmediğine” dair bir soru yöneltilmiştir. Isparta Belediye Meclis üyelerinin %73,9’u parti grubundan bağımsız hareket etmediğini belirtirken %13’lük bir kesim ise kısmen parti grubundan bağımsız hareket ettiğini belirtmiştir (Tablo 13). Yalvaç Belediye Meclis üyelerinden ise %22,2’si parti grubundan bağımsız hareket etmediğini belirtirken; %77,7’ü parti grubundan bağımsız hareket ettiğini belirtmiştir. Isparta Belediye Meclisinde üyelerinin parti grubuna güçlü biçimde bağlı olduğunu ve parti kimliklerini ön plana koyarak hareket ettiğini söyleyebiliriz. Hatta bazı üyeler parti grubunun fikirleriyle ters düşseler dahi parti grubundan asla bağımsız hareket etmeyeceğini çalışma sırasında da belirtmiştir. Ancak Yalvaç üyelerinin %77,7 oranında parti grubundan bağımsız hareket edebildiklerini ifade etmeleri, Isparta’nın aksine bir tutumu ortaya koymaktadır.

Negiz, N., Cansever, N., Efe, S. (2018). The problem of efficiency in the municipal councils: The case of Isparta. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(4), 599-616.

Meclis üyelerinin karar alma aşamasında Isparta ve Yalvaç'ta yüksek oranda etkin ve aktif üyeler görülmektedir. Ancak karar oylamasında Isparta Belediye Meclisinin büyük çoğunluğu siyasal parti grubundan bağımsız hareket edemediklerini (etmediklerini), Yalvaç'ta ise büyük çoğunluğun bağımsız hareket ettiklerini görüyoruz. Bu durum yerel siyasetçi için kısıtlı da olsa bir hareket alanının olduğunu ama en nihayetinde parti disiplini doğrultusunda hareket ettiklerini düşündürmektedir.

Tablo 13. Parti grubundan bağımsız hareket ederim

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	2	8,7	4	44,4
Katılıyorum	1	4,3	3	33,3
Kısmen Katılıyorum	3	13,0	-	-
Katılmıyorum	7	30,4	-	-
Kesinlikle Katılmıyorum	10	43,5	2	22,2
Toplam	23	100	9	100

Benzer şekilde üyelerin bağımsız hareket edebildiğini göstergesi olan “kararlara şerh koyma” konusunda, Isparta Belediye Meclis üyelerinin %43,5’i kararlara şerh koyduklarını belirtmiştir (Tablo 14). Bu sonuç parti grubundan bağımsız hareket etmediğini belirten %73,9'luk kısma göre ters bir durumu işaret etmektedir. Bu durumda alınan karara sadece karşı parti grubundan değil, kendi parti grubundan da şerh koyduran üyelerin olduğu yorumunu akla getirmektedir. Yalvaç Belediye Meclisinde ise, çalışmaya katılan üyelerin hepsi mecliste alınan kararlara gerektiğinde şerh koyduğunu söylemiştir. Bu sonuç, parti grubundan bağımsız hareket edebildiğini yüksek oranda ifade eden meclis üyeleri için uyumlu bir davranış olarak görülebilir. Sonuçta fikirlerini beyan etmekten çekinmeyen, parti disiplininden uzak üyelerin meclisin çoğunluğu ile aldığı kararlara şerh koyabilmesi, doğrusallık olarak okunabilir. Her iki Meclis için üyeler tarafından bazı kararlara şerh koyulması, üyelerin sorgulayıcı biçimde hareket ettiklerini/edebildiklerini göstermektedir.

Tablo 14. Şerh koyduğunuz karar oldu mu?

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Evet	10	43,5	9	100
Hayır	13	56,5	-	-
Toplam	23	100	9	100

Ayrıca, her iki belediyenin meclis üyelerine de, belediyenin ağırlıklı iş yaptığı alanlar sorulmuş ve cevapların genellikle; *imar, plan, bütçe, denetim, projelendirme*, konularında kümelendiği görülmüştür.

Meclis üyelerinin niteliğine dair bulgular

Burada verilen bulgularda araştırılan temel soru, belediyenin seçilmiş-karar vericilerinin nitelik açısından yeterli olup olmadığının tartışılmasıdır. Bu tartışmada da ilk olarak genel bir değerlendirme sonra da eğitime yönelik sorular sorulmuştur.

İlk olarak meclisin gerek dağılım, gerek çalışma düzenleri ve üyelerin etkinliği gerekse aldıkları temel eğitimi/egitimlerle siyasete atılmadan önceki deneyimleri bağlamında katılımcılardan kendilerini nitelik açısından genel bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. İkinci olarak da, hizmet içi eğitim konusuna yönelik değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Bu çerçevede Belediye Meclis üyelerinden kendilerini ve genel olarak da Meclis'i nitelikli bulup bulmadıkları sorulmuştur. Isparta Belediye Meclisi üyelerinin %82,7'si üyelerinin nitelikli olduklarını belirtirken, bu oran Yalvaç Belediye Meclisinde %88,9'dur.

Tablo 15. Meclis üyeleri niteliklidir?

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	6	26,1	1	11,1
Katılıyorum	8	34,8	2	22,2
Kısmen Katılıyorum	5	21,7	5	55,6
Katılmıyorum	1	4,3	-	-
Kesinlikle Katılmıyorum	3	13,0	1	11,1
Toplam	23	100	9	100

Nitelik açısından yeterli görmememe ise, Isparta Belediye Meclisi açısından %17,3; Yalvaç Belediye Meclisi için ise %11,1'dir (Tablo 15). Genel kanaatin her iki Mecliste de nitelikli üyelerden oluştuğu yönünde olduğudur.

Tablo 16. Eğitim açısından yeterlilik durumu

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	8	34,8	2	22,2
Katılıyorum	11	47,8	6	66,7
Kısmen Katılıyorum	4	17,4	1	11,1
Katılmıyorum	-	-	-	-
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-	-	-
Toplam	23	100	9	100

Yerel yönetimlerde hizmet içi eğitim konusu ülkemiz genelinde hem süreklilik hem de düzenlilik açısından sorunlar içermektedir. Eğitim uygulamaları uygulamada daha çok belediye personeline yönelik olarak yapılmakla birlikte; seçimle gelen ve karar verme mekanizmasında yer alan personel için eğitim bir zorunluluk olmadığı için uygulamada tercihen ya da ihtiyaç duyulduğunda gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde yerel yönetimlerde eğitim çalışmaları konusunda en geniş kapsamlı hizmet TODAİE (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü) /YYAEM (Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi) tarafından verilmektedir. Hizmet içi eğitim alanında YYAEM'ne ek olarak, Türkiye Belediyeler Birliği ve yerel yönetim birlikleri gibi kurumlar ile özel eğitim kuruluşları eğitim etkinliklerini yürütmektedirler.

Araştırma alanında katılımcıların hizmet içi eğitime ilişkin hem tutumlarını hem de bu tür eğitimler alıp almadıklarına ilişkin bulguları konunun önemini ortaya koyar niteliktedir.

Katılımcılardan kendilerini ve genel olarak da Meclisi eğitim açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Bu soru karşısında katılımcılar, Isparta Belediye Meclisinin %82,6 oranında eğitim

Negiz, N., Cansever, N., Efe, S. (2018). The problem of efficiency in the municipal councils: The case of Isparta. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(4), 599-616.

niteliği yüksek bir karar organı olarak tanımlamaktadırlar. Benzer bir durum Yalvaç Belediye Meclisi (%88,9) için de geçerlidir (Tablo 16).

Tablo 17. Seçilmiş üyeler için hizmet içi eğitim yapılmasına yönelik algı

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Evet	18	78,3	8	88,9
Hayır	5	21,7	1	11,1
Toplam	23	100	9	100

Her iki araştırma alanında da katılımcılar kendilerinin de içinde yer aldığı Meclislerini eğitim niteliği açısından yüksek bir seviyede görmelerine karşın; eğitim meselesinin süreklilik arz eden bir konu olduğunu ve bu nedenle de hizmet içi eğitim uygulamalarının seçilmiş olan kendileri için de yürütülmesi kanaati içindeler.

Hem Isparta hem de Yalvaç'ta Meclis üyelerine hizmet içi eğitim alıp almadıkları sorulduğunda sonuçlar hiç hizmet içi eğitim almadıkları yönünde olmuştur. Üyeler bu konunun eksikliğini ifade ederken; bu tür eğitim faaliyetlerinin de yapılması gerektiğini istemektedirler. Bu durumu tablo 17'deki değerler göstermektedir. Her iki mecliste de üyeler zaman zaman hizmet içi eğitim almaları gerektiği yönünde olumlu bir tutum (Isparta %78,3 ve Yalvaç %88,9) içindedir.

Benzer bir sonuç Şen ve diğerlerinin (2011:7) çalışmasında da edinilmiştir. “*Seçilmiş Yerel Temsilcilerin Etkinliğini Arttırmada Bir Araç Olarak Hizmet İçi Eğitim*” isimli 2011 yılına ait çalışmada, belediye ve il genel meclisi üyeleri temelli yapılan nicel çalışmada, katılımcıların %54,4'ünün hizmet içi eğitim almadığı ve alanların da mevcut hizmet içi eğitim uygulamalarını %63 oranında yetersiz gördüğü ortaya koyulmaktadır.

Hizmet içi eğitim faaliyetlerine karşı olumlu bir tutum içinde olan ve yapılması gerekliliğine inanan katılımcılardan, bu faaliyetlerin sıklığının ne olması gerektiği ve hangi kurum-kuruluştan alınması tercihi de sorulmuştur.

Tablo 18. Hizmet içi eğitim hangi aralıklarla yapılmalıdır

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Aralık				
6 ayda bir	8	34,8	3	33,3
Yılda bir	9	39,1	4	44,4
3 yılda bir	-	17,4	1	11,1
5 yılda bir	-	-	-	-
Bilmiyorum	3	13,0	-	-
Toplam	20	87	8	88,9

Tablo 19. Hizmet içi eğitimi hangi kurum vermelidir

İl/İlçe Belediye Meclisi	Isparta		Yalvaç	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
TODAİE	1	4,3	3	33,3
TBB	10	43,5	5	55,6
Bakanlıklar	2	8,7	-	-
TODAİE-TBB- Bakanlıklar- Özel Danışmanlık	1	4,3	-	-
TBB- Bakanlıklar	1	4,3	-	-
TODAİE- TBB	2	8,7	-	-
Bilmiyorum	3	13,0	-	-
Toplam	20	87	8	88,9

Verilmesi istenilen hizmet içi eğitimlerin her iki Mecliste de ağırlık gösteren aralığı 6 ay ila 1 yıl arasındadır (Tablo 18). Bu durumda beş yıllık görev süreleri içerisinde en az 4 en fazla 8 defa Meclis üyesi olarak hizmet içi eğitim alma konusunda gönüllü-istekli oldukları anlaşılmaktadır. Eğitimlerin yürütüleceği kurum-kuruluş açısından tercihte ise yine her iki Meclis için Türkiye Belediyeler Birliğinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir (Tablo 19).

5. Sonuç ve öneriler

Belediye Meclisleri yerel idarenin karar merkezidir. Ülkemizde, ulusal siyasette olduğu gibi yerel siyasette de seçilmişlerin üyesi olduğu siyasi parti ile sıkı bir bağı olduğu bu sebeple üyelerin partiden bağımsız hareket edemedikleri görülen bir durumdur. Üyeler, meclisin karar alım sürecinde, görüşlerini parti grup toplantılarında ve mecliste ifade edebilmekle birlikte; nihai kararlarda ortak bir davranış sergilemektedirler.

Yerel yönetimin hizmet sunumunda etkinliği sorunsalı tartışması daha çok personel niteliği dolayısıyla da personelin hizmet içi eğitimi ile ilişkili görülmektedir. Söz konusu bu hizmet içi eğitimler, yerelde çalışan personele uygulandığı gibi, üst düzey seçilmişler yani başkanlar ve meclis üyeleri için de uygulanabilir. Ancak, hizmet içi eğitim konusunda yapılan çalışmalara da bakıldığında genel eğilim idari personele yönelik bir hizmet içi eğitim anlayışı olduğunu göstermektedir.

Çalışma bu konuya seçilmiş yerel temsilciler boyutu üzerinden yaklaşmıştır. Zira söz konusu temsilciler, temsil ettikleri yerel kesimlere yönelik hizmetlerde karar verici olarak etkin ve etkili hizmet sunumunda önemli bir pozisyonadılar. Dolayısıyla daha etkin hizmetlerin sunulabilmesi bir anlamda daha etkili ve doğru kararların alınabilmesi ile de ilişkilidir. Bu durumda da seçilmişlerin niteliğinin ve yeteneklerinin sürekli geliştirilmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkar. Sonuç olarak yerel seçilmişlerin daha etkin ve başarılı kararlara imza atabilmeleri hizmette etkinliğin önemli bir ayağıdır. Bu açıdan yerel seçilmişlerin genel profilinin ne olduğunun çalışılması ve mevcut niteliklerini geliştirici ve bilgide güncelliklerinin korunması hizmette etkinlik açısından önemli bir boyuttur. Isparta ve Yalvaç meclisleri örneği bu noktada gelişime ve geliştirilmeye açık bir tutum sergilerken pek çok açıdan nitelik olarak da iyi bir görüntü sergilemektedir.

Negiz, N., Cansever, N., Efe, S. (2018). The problem of efficiency in the municipal councils: The case of Isparta. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(4), 599-616.

Son söz olarak, idarenin bir karara dayandığı ve kararların ise bilgi temelli olması gerekliliği belediyenin etkinliğini yükseltmede eğitimin süreklilik ve düzenlilik arz eden bir mesele olarak üzerinde önemle durması gereken bir konudur.

Kaynakça

- Aktan, C. C. & Özkıvrak, Ö. (1999). *Devlet mi? Piyasa mı? Kamu ve Özel Sektör Arasında Performans Karşılaştırmaları*. Ankara: Topyöv Yayınları.
- Alpugan, O. vd. (1995). *İşletme Ekonomisi ve Yönetimi*. İstanbul.
- Atalay, İ. (1998). *İşletmelerde İnsangücü Verimliliğini Etkileyen Faktörler (Verimlilik, Çalışma Zamanı ve Ücret Tatmini)*. Ankara: MESS Çağdaş Kitaplar Dizisi.
- Baransel, A. (1993). Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi, *C:I, İ.Ü, İşletme Fakültesi Yayınları*, (257).
- Cansever, N & Efe, S. (2016). Türkiye’de Bir Yerel Siyaset Aktörü Olarak İl Genel Meclisleri: Isparta Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, CIEP Özel Sayısı*, s. 760-784.
- Ceritli, İ. (2002). Verimli Hizmet Sunumu Açısından En Uygun Kent Büyüklüğü ve Türkiye. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 11(2).
- Çevikbaş, R. (1995). Yerel Yönetimler, İşlevi ve Türkiye’deki Durumu. *TİD*, 67(407).
- Dicle, A. (1973). *Kamu yönetiminde PPBS*. Ankara.
- Güllüce, İ. (2004). *Yerel Yönetim Sorunları ve Çözüm Önerileri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Günay, B. (1985). *Verimlilik Üzerine Düşünceler*. Ankara: MPM Yayını.
- Klavuz, R. (2000). Etkililik-Verimlilik Kavramlarının Analizi ve Kamusal Mal-Hizmet Sunumunda Etkililik. *TİD*, 428(72), 149-150.
- Köklü, T. E. & Cansever, N. & Kiriş, H. K. (2017), Yerel Siyaset Alanı ve Araştırmaları: Isparta’dan Bir Bakış, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 26, S. 2, Nisan, ss. 49-73.
- Küçük, B. (1973). Yöneticinin Verimli Çalışma Stratejileri. *Verimlilik Dergisi*, (2).
- Negiz, N. vd. (2007). Bir Yerel Siyaset Aktörü Olarak Belediye Meclisinin Oluşumu ve Niteliği: Isparta Belediye Meclisi Örneği. *YEBKO*, Eylül, İzmir.
- Şahin, N. (1999). Belediyelerde Mali Yönetim ve Sorunları. *İç İşleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörler Derneği*, (11).
- Şen, M. L. & Oktay, T. & Azaklı S. (2011). Seçilmiş Yerel Temsilcilerin Etkinliğini Artırmada Bir Araç Olarak Hizmet içi Eğitim. *Demokratikleşme ve Kamu Yönetimi Sempozyumu (KAYSEM 6)*, 26-27 Mayıs, Adıyaman.
- T.C. İç İşleri Bakanlığı, (1995). *Belediyelerin Büyüklüğü Etkinliği Halkın Katılımı*. Ankara: Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No: 3.
- TUSİAD, (1995). *Yerel Yönetimler Sorunlar, Çözümler*. İstanbul: TÜSİAD-T/95-9/184.
- <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (11.08.2018)

Extended abstract in English

The main purpose of public services is to improve the life style of citizens in accordance with contemporary values and to increase the level of welfare. A good management provides transparency in management, makes people satisfied with their services and places a participatory management culture. However, it is quite difficult to maintain these values without efficiency in management. Municipalities, which are a local administrative unit, are the most important actors in the provision of local public services. So, municipal councils are emerging as the most important actors in local public service delivery. Efficiency in terms of local governments means that less resources and effort are spent to achieve the goals. The concept of organizational effectiveness is an important concept in measuring the success level of the organization. The effectiveness of the state organization is directly related to the effective functioning of local administrations. For this reason, our country's recent reform efforts focused on issues such as better provision of services and reduction of bureaucracy. So, it is important to consider the local administrations in cities in terms of effectiveness. Especially after the years of 2000, it is observed that many regulations have been made to ensure the service effectiveness. However, It is possible that such a transformation (the service efficiency and effectiveness) can be experienced only if such awareness and desire arises in local actors.

The study deals with the attitudes of municipal councilors, who are the decision-making bodies of municipalities, and their attitudes towards in-service training. In municipalities, in-service training is being worked on assigned administrative staff. In the literature, the need for training of municipality personnel is discussed in terms of ensuring efficiency-efficiency over local government units. However, there are also studies examining the elected councilors and the mayor. There is no mandatory in-service training practice for elected councilors. In this study, the topic of activity in municipalities is discussed with the general profile of the decision makers. At the same time, the formation of the assembly, the working order and the attitudes of the elected ones towards the in-service training were also discussed.

The universe of the study consists of the members of the Isparta and Yalvaç district municipal council. The reason of the election of these two municipalities is that the results of the 2014 Isparta and Yalvaç Municipality elections are differentiated as political tendencies and reflected in the parliament. 23 members from 31 Isparta Municipal Assembly Members participated in this study. 9 members from 15 Yalvaç Municipal Assembly Members participated in this study. Questions addressed to the participants were; demographic, local politics, personnel training and the factors affecting the effectiveness of the selected services were grouped. Questions which were formed according to 5-Likert Scale were analyzed with SPSS.

Finally, this study focuses on perceptions and qualities of municipal council members, which are one of the most important local actors selected by local people, about this subject. The sample of the study is the Municipal Assembly of Isparta and Yalvaç Municipal Council which is the county of Isparta. In this respect, the view of these municipal councils on service effectiveness examined empirically within the scope of "quality problematic".